



### מרבית בשמחה

העברית עשירה למדי באוצר מילותיה בתחום השמחה. עושר זה בא לידי ביטוי באבות דרבי נתן: "עשרה שמות נקראת שמחה, אלו הן: ששון, שמחה, גילה, רינה, דיצה, צהלה, עליזה, חדוה, תפארת, עליצה" (פרק לד). שש מן המילים האלה באות גם בברכה השביעית בשבע ברכות הנישואין: "...אשר ברא ששון ושמחה, חתן וכלה, גילה, רינה, דיצה וחדוה, אהבה ואחנה ושלוש ורעות".

נפתח כמובן ב**שְׂמֵחָה**. מילים מן השורש ש"מ"ח רווחות מאוד כבר בתנ"ך – כמאתיים ושבעים מופעים. בפורים השמחה קשורה קשר הדוק ליין, קשר המודגש במגילת אסתר: "וַיַּעֲשֶׂה אֱתוֹ יוֹם מְשֻׁתָּה וְשְׂמֵחָה" (אסתר ט, יז), שהרי כידוע "יֵינָן וְשִׂמְחָה לְבַב אֲנוּשׁ" (תהלים קד, טו). מהשוואה ללשונות שמיות אחרות עולה כי שְׂמֵחָה



מציין ביסודו עלייה ושגשוג, בדומה ל**צִמְחָה**. גם בספר משלי יש עדות למשמעות זו: "אֹרֶךְ יָמִים וְשִׂמְחָה וְנֶר רְשָׁעִים יִדְעֶךָ" (יג, ט).

מקצת מילות השמחה קשורות להשמעת קול. כך הוא הפועל **צָהַל**, המציין בין השאר את קולו של הסוס. גם השורש **רנ"ן** מציין השמעת קולות מסוגים שונים: אדם שהבריות **מְרַנְנֹת** אחריו הוא אדם שמפיצים שמועות נגדו, והמילה **רְנָה** יכולה לציין גם תפילה וצעקה: "שִׁמְעָה אֱלֹהִים רִנָּתִי, הַקְשִׁיבָה תִּפְלִיתִי" (תהלים סא, ב). אך שימוש העיקרי של **צהל** ו**רנן** היה לציון קולות של שמחה, ומכאן הם קיבלו משמעות של שמחה גם בלי קשר להשמעת קול. במגילת אסתר נאמר: "וַהֲקִיעִיר שׁוֹשֵׁן צָהַלָה וְשִׂמְחָה" (ח, טו), ובישעיהו: "צָהַלְתִּי וְרָנִי יוֹשְׁבֵי צִיּוֹן כִּי גָדוֹל בְּקִרְבְּךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל" (יב, ו).

מילות שמחה אחרות קשורות לתנועה. את **גִּיל** מקובל לקשור לפועל בערבית המציין סיבוב ולפועל באחת מלשונות אתיופיה המציין ריקודים ושירה. שורשה של המילה **דִּיצָה** מציין בעברית ובלשונות שמיות נוספות גם קפיצה וניתור, ויש הסוברים שהפועל **שָׂשׂ** – אביהם של **הַמְשׁוֹשׂ** ו**הַשְּׁשׁוֹן** – מציין ביסודו ריצה ותנועה של הגוף.

עוד מילה שמחה היא המילה **חֻדוּה**, אשר חדרה ללשוננו מן הארמית. ה**עליזות** וה**עליצות** שייכות גם הן לתחום השמחה, ולדעת רבים מקורן בשורש יסודי אחד, שכן העיצורים ז ו-צ קרובים בהגייתם ונוטים להתחלף ביניהם, כגון בצמד זַעַק-צַעַק.

שמות פרטיים רבים לקוחים מתחום השמחה – אם משום שההורים רוצים לבטא את שמחתם על הולדת הילד, אם משום שהם רוצים שהשם יהיה איחול לעתיד. כאלו הם השמות ששון, שמחה, עליזה, דיצה, חדוה, גיל, גילי, גילה וגיגל. פורה במיוחד הוא השורש **רנ"ן** אשר ממנו נגזרו השמות רן, רון, ירון, רונן, רונית, רוני, רינה, רינת, רננה ועוד.

יש שהשמחה מובעת על ידי דימויים ומטפורות מתחומים אחרים. אחד מהם הוא תחום האור, כפי שאפשר ללמוד מן התקבולות בספר תהלים: "אֹרֶךְ יָמִים וְשִׂמְחָה לְבַב שְׂמֵחָה" (צז, יא), "פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָיִם מְשֻׁמְחֵי לֵב, מְצוֹת ה' בְּרַחַם מְאִירָת עֵינָיִם" (יט, ט). כך כמובן גם בפסוק הידוע ממגילת אסתר: "לִיְהוּדִים הִיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשִׂשׁוֹן וְיִקְרָ" (ח, טז). כן תהיה לנו.